

Spis treści

Drodzy Czytelnicy!	11
--------------------------	----

Część 1 Kim są Żydzi?

Rozdział I

Tożsamość żydowska	15
I. 1. Jakimi językami mówią Żydzi?	17
I. 2. W co wierzą Żydzi? Judaizm	18
I. 2. 1. Historia judaizmu. Przymierze z Bogiem, czyli jak to się zaczęło ...	19
I. 2. 2. Doktryna religijna judaizmu: Jahwe jedynym Bogiem Izraela	21
I. 2. 3. Kult religijny: ofiara i modlitwa	22
I. 2. 4. W Świątyni i synagodze	23
I. 2. 5. Judaizm podzielony, czyli jaką drogą do Boga	25

Rozdział II

Tradycja Żydów – spuścizna wielu pokoleń	28
II. 1. Kalendarz – żydowska rachuba czasu	28
II. 2. Święta, obrzędy i obyczaje żydowskie	28
II. 2. 1. „Jestem dorosły” – bar micwa i bat micwa	29
II. 2. 2. Pod ślubnym baldachimem	30
II. 2. 3. Śmierć i pogrzeb	31
II. 3. Jak się ubierano? Tradycyjny strój żydowski	33

Rozdział III

Długa historia Żydów	35
III. 1. W okresie starożytnym	35
III. 2. Żydzi w diasporze	38
III. 2. 1. Średniowiecze	38
III. 2. 2. Czasy nowożytne	44
III. 2. 3. Dzieje najnowsze (do 1948 r.)	48
III. 3. Żydzi europejscy w okresie międzywojennym	50
III. 3. 1. Polska	52
III. 3. 2. ZSRR	55
III. 3. 3. Niemcy	55
III. 3. 4. Węgry i Rumunia	57
III. 3. 5. Litwa, Łotwa i Estonia	58
III. 3. 6. Jugosławia i Grecja	58
III. 3. 7. Europa Zachodnia	58
III. 4. Wkład Żydów w rozwój kultury nowożytnej Europy	60

Część 2

Od niechęci do nienawiści

Rozdział IV

Antyjudajizm – „Nie możecie wyznawać swojej religii”	65
IV. 1. Poróżnieni w wierze – początki konfliktu żydowsko-chrześcijańskiego	66
IV. 2. Zarzut bogobójstwa: „Żydzi zamordowali Chrystusa”	66
IV. 3. Kościół triumfujący: Ecclesia contra Synagoga	67
IV. 4. W dobie wypraw krzyżowych – masakry Żydów	69
IV. 5. Oskarżenia Żydów o mord rytualny	70
IV. 6. Oskarżenia Żydów o profanację hostii	72
IV. 7. Oskarżenia Żydów o zatrutowanie studni i roznoszenie zarazy	73
IV. 8. „W służbie szatana” – demoniczny obraz Żyda	74
IV. 9. Napiętnowani, izolowani, wypędzani	75
IV. 10. Reformacja i kontrreformacja a Żydzi	78

Rozdział V

Antysemityzm – „Nie możecie mieszkać między nami”	80
V. 1. Narodziny ideologii antysemitycznej	81
V. 2. Źródła antysemityzmu nowożytnego	81
V. 2. 1. Przemiany intelektualne	81
V. 2. 2. Przemiany społeczno-polityczne	82
V. 3. Rasistowskie teorie i ich propagatorzy	82
V. 4. Obsesja spisku – <i>Protokoły mędrców Syjonu</i>	85
V. 5. Narodziny antysemityzmu politycznego	86
V. 6. Sprawa Dreyfusa	89
V. 7. Polscy propagatorzy ideologii antysemitycznej	90
V. 8. Żydzi w Cesarstwie Rosyjskim – represje i pogromy	91
V. 9. Reakcje żydowskie: emigracja, rewolucja czy syjonizm?	98

Rozdział VI

Republika Weimarska i rozwój nazizmu w Niemczech (1919–1933)	101
VI. 1. Republika Weimarska	101
VI. 1. 1. Narodziny weimarskiej demokracji	101
VI. 1. 2. Trudne początki	101
VI. 1. 3. Trzeba znaleźć „winnego wszystkich naszych nieszczęść”	103
VI. 2. Adolf Hitler i początki narodowego socjalizmu	103
VI. 2. 1. Hitler przywódcą partyjnym	103
VI. 2. 2. Próba siły – pucz monachijski	105
VI. 2. 3. Antysemityzm obsesyjny Hitlera – <i>Mein Kampf</i>	106
VI. 2. 4. Kwestia żydowska w programie partii nazistowskiej	109

Część 3

„Nie możecie żyć – nie jesteście ludźmi”

Rozdział VII

Preludium Holokaustu – od wykluczenia do wypędzenia (1933–1939) . . .	115
VII. 1. Adolf Hitler kanclerzem Niemiec	115
VII. 1. 1. Czy tak musiało być?	115
VII. 1. 2. Budowa totalitarnego państwa	117
VII. 2. Antysemityzm państwowy – polityka dyskryminacji Żydów	121
VII. 2. 1. Rasizm zinstytucjonalizowany – ustawy norymberskie	125
VII. 2. 2. „Noc kryształowa” – pogrom niemieckich Żydów	129
VII. 2. 3. Dalsze ograniczenia praw i aryżacja kraju	131
VII. 2. 4. Zły przykład – niemiecki antysemityzm i jego oddziaływanie na inne kraje	132
VII. 2. 5. Świat nie chce więcej Żydów – ograniczenia emigracji żydowskiej	133

Rozdział VIII

Początek wojny – droga do ludobójstwa (1939–1940)	137
VIII. 1. Wybuch światowego konfliktu	137
VIII. 2. Żydzi polscy w obliczu wojny	138
VIII. 2. 1. Pierwsze szykany i represje	140
VIII. 3. Polacy i Żydzi – jak ich zantagonizować?	144
VIII. 4. Co zrobić z Żydami? „Rezerwat lubelski” czy plan madagaskarski?	147
VIII. 5. „Ja za takie oswobodzenie im dziękuję i proszę ich, żeby to było ostatni raz”. Żydzi pod okupacją sowiecką	149

Rozdział IX

Czas getta – eksterminacja pośrednia (1940–1942)	153
IX. 1. Plany koncentracji Żydów	153
IX. 2. Cele tworzenia gett	155
IX. 3. Żydowskie dzielnice zamknięte	156
IX. 3. 1. W Łodzi	156
IX. 3. 2. W Warszawie	157
IX. 3. 3. Na prowincji	160
IX. 4. Za murami getta – życie codzienne	161
IX. 4. 1. Judenraty	161
IX. 4. 2. Szmugiel	164
IX. 4. 3. Głód	164
IX. 4. 4. Inna strona życia w getcie	167
IX. 4. 5. Opór cywilny	170
IX. 5. Wielka Akcja – likwidacja getta w Warszawie	173

Rozdział X

Endlösung – „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”	176
X. 1. Wojna eksterminacyjna na Wschodzie	176
X. 1. 1. Masowe mordy na Wschodzie – Einsatzgruppen	176
X. 1. 2. Pomocnicy czy tylko świadkowie?	184
X. 2. Intensyfikacja zbrodni. Decyzja o „ostatecznym rozwiązaniu kwestii żydowskiej”	186
X. 2. 1. Konferencja w Wannsee	189
X. 3. Masowa zagłada	191
X. 3. 1. Studium przypadku	191
X. 3. 2. Fabryki śmierci	195
X. 3. 2. 1. Ośrodek zagłady Kulmhof (Chełmno nad Nerem)	195
X. 3. 2. 2. Obozy zagłady Akcji Reinhard – Bełżec, Sobibór, Treblinka, Majdanek	196
X. 3. 2. 3. Auschwitz-Birkenau	200
X. 3. 3. Droga donikąd – marsze śmierci	206

Rozdział XI

Wobec Zagłady	209
XI. 1. Bezsilność i opór	209
XI. 1. 1. Judenraty – narzędzie w rękach okupanta?	209
XI. 1. 2. Żydowski ruch oporu – mity a rzeczywistość	212
XI. 1. 3. Przygotowania do walki zbrojnej	213
XI. 1. 4. „W imię honoru i godności ludzkiej” – powstanie w getcie warszawskim	215
XI. 1. 5. W leśnym ukryciu	221
XI. 1. 6. Zbrojne wystąpienia w obozach zagłady	222
XI. 2. Świat wobec Zagłady	225
XI. 2. 1. „Pozostawieni własnemu losowi” – bierność rządów wolnego świata	225
XI. 2. 2. Społeczeństwa okupowanej Europy wobec Zagłady	227
XI. 3. Polacy i Holokaust	229
XI. 3. 1. Sprawiedliwi wśród Narodów Świata – pomoc indywidualna i zorganizowana	229
XI. 3. 2. Od obojętności do współdziałania	233

Rozdział XII

Inne ofiary niemieckiego ludobójstwa	236
XII. 1. W imię „czystości rasy i społeczeństwa niemieckiego”	236
XII. 1. 1. Eutanazja – „uśmiercanie z łaski”	238
XII. 1. 2. Zagłada Cyganów	241
XII. 2. Martyrologia Słowian – zniewolenie i eksterminacja	247
XII. 2. 1. Polacy – bezwzględny terror	248
XII. 2. 2. Radzieccy jeńcy wojenni	252
XII. 3. Świadkowie Jehowy – niezłomni wobec represji	253

Część 4

Pamięć o zamordowanym narodzie – niepamięć

Rozdział XIII

Następstwa Holokaustu	257
XIII. 1. Bezpośrednie następstwa Holokaustu	258
XIII. 1. 1. Straty demograficzne	258
XIII. 1. 2. Procesy zbrodniarzy wojennych	259
XIII. 2. Ocaleni z Holokaustu – sytuacja Żydów w Europie	261
XIII. 2. 1. Żydzi w Polsce po wojnie – tragiczne powroty	262
XIII. 2. 2. Przystanek: Niemcy – w drodze do Palestyny	265
XIII. 3. W poszukiwaniu nowego życia	268
XIII. 3. 1. Na Zachodzie	268
XIII. 3. 2. Na Wschodzie	270
XIII. 3. 3. Odbudowa społeczności żydowskiej w Polsce	271

Rozdział XIV

Zmagania z trudną przeszłością	273
XIV. 1. Spuścizna Holokaustu	273
XIV. 1. 1. Odzyskiwanie zbiorowej pamięci w Polsce	273
XIV. 1. 1. 2. Debata o <i>Sąsiadach</i>	273
XIV. 1. 2. Holokaust a powstanie państwa Izrael	276
XIV. 1. 3. Pamięć zagrożona – kwestionowanie Zagłady	278
XIV. 2. Holokaust wyzwaniem dla współczesności	279
XIV. 2. 1. Refleksje nad Szoa	279
XIV. 2. 2. Nieodrobiona lekcja historii	281

Kalendarium wydarzeń	285
-----------------------------------	-----

Indeks osobowy	297
-----------------------------	-----

Indeks geograficzny	303
----------------------------------	-----

Źródła cytowanych fragmentów	309
---	-----